

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี

A Model of the Development of Virtues and Ethics
in Basic Education Institutions According
to Udon Thani Project on World Morality Revival.

ธวัช วิวัฒน์ปฐพี¹, รองศาสตราจารย์ ดร.ประจิตร มหาหิง²,
ดร.โกศล ศรีสังข์³, และ ดร.ไพโรจน์ พรหมมีเนตร⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา และเพื่อนำเสนอรูปแบบ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ 1) การวิจัยเอกสาร 2) การวิจัยภาคสนามเชิงปริมาณและคุณภาพ 3) การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา จากผลการวิจัยทั้ง 2 ขั้นตอนข้างต้น 4) การประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่ได้ร่างขึ้น 5) สรุปผลและรายงานผลงานวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ เห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู เห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนปัญหาในการพัฒนา ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าอยู่ในระดับมาก สำหรับรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
^{2, 3, 4} อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมที่มุ่งเน้นคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการซึ่งสรุปย่อเป็นคุณธรรมพื้นฐานของโครงการ 3 ประการคือ วินัย เคารพ อดทน เชื่อมโยงเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ด้านปัจจัยเบื้องต้น คือบุคลากรทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือ 2) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย (1) กิจกรรมประจำวัน 10 ประการ (2) กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม (3) กิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมโดยใช้สื่อนวัตกรรมสมุดบันทึกความดี 3 to 1 3) การวัดผลประเมินผลสำเร็จของโครงการ และ 4) สรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

คำสำคัญ : 1. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. โครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี

Abstract

The objectives of this research were to study the practice and the problem as well as to propose a model for the development of virtues and ethics in basic education institutions in Udon Thani based on the Project on World Morality Revival. The research was conducted in 5 steps as follows : 1) Documentary research, 2) field research (both quantitative and qualitative) 3) Drafting a model, 4) Assessment of the model by a public hearing and 5) Conclusion. The findings were as follows : The practice of the development of Virtues and ethic in Udon Thani basic education institutions was rated high by the deputy directors and the supervisors of the Educational Service Areas. The practice was also rated high by the school directors and teachers. Regarding the problems, both groups als gave a high rating As for the modal which was developed, it was found that the process in the development of Virtues and ethics cousisted of 8 main Values regrouped into three : discipline, respect and endurance. Carried out by network of Home – Wat (temple) – School (H W S) The model followed 4 aspects of practice nexus : 1) Basic

factors all involved having extended their cooperation. 2) process involved : (1) ten daily activities, (2) creative social action, (3) morality learning activities through 3 to 1 diary Keeping ; 3) assessment of the Project, and 4) conclusion and project report.

1. ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

การศึกษาคือรากฐานของชีวิตที่จะพัฒนาบุคคลในสังคมสู่จุดหมายที่พึงปรารถนา ดังกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ความว่า “มุ่งพัฒนาสู่สังคม เป็นสุขร่วมกันมีคุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจ มีคุณภาพ สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากร ธรรมชาติยั่งยืนภายใต้ระบบบริหารจัดการแบบธรรมมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็น พระประมุข และอยู่ในสังคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี บนพื้นฐานความพอเพียง แต่ต้องมีความ สามารถด้านการแข่งขันรู้เท่าทัน เปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

การปลูกฝังศีลธรรมและคุณธรรมให้แก่เยาวชน จึงไม่ใช่เรื่องง่าย จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจึงจะประสบความสำเร็จ ดังนั้น ชมรมพุทธศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เป็นองค์กรหนึ่งที่ช่วยผลักดันขับเคลื่อนศีลธรรม และคุณธรรมให้แก่เยาวชนในสังคมไทยขยายสู่โลก ด้วยการจัดทำโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกขึ้น เพื่อสร้างผู้นำเยาวชนต้นแบบด้านศีลธรรมที่มีคุณธรรมพื้นฐาน และเป็นพุทธศาสนิกชนที่แท้จริง กลายเป็นพุทธบูชา ถวายเป็นพระราชกุศลและตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกนี้มีสื่อ หลักสูตรที่ให้ปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวัน มุ่งหวังที่จะสร้าง ผู้นำเยาวชนต้นแบบด้านศีลธรรมหรือดาวแห่งความดี (The Virtuous Star หรือ V - Star) ผ่านบทฝึก ในกิจวัตรประจำวันอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยควบคู่กับการปฏิบัติการทำกิจกรรม สร้างสรรค์สังคมและการเรียนรู้เรื่องพระรัตนตรัย โดยความร่วมมือของสถาบันหลักในสังคมไทยคือ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) กิจกรรมการดำเนินงานที่ผ่านมาได้ประสบความสำเร็จ อย่างดียิ่ง ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือในเชิงปริมาณ มีสถานศึกษา และนักเรียนที่ สมัครเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ในเชิงคุณภาพ พบว่าโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจ เป็นอย่างยิ่งต่อ การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ด้านศีลธรรมของนักเรียน

หลักการ แนวคิดและผลงานดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษารูปแบบ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุดรธานีที่สมัครเข้าร่วม โครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการ ทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับครูที่รับผิดชอบ การดำเนินงานโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก ในโรงเรียน มีเอกสาร คู่มือสำหรับครูในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นต้นแบบเด็กดีมีศีลธรรม ในโรงเรียน ทีมละ 45 คน มีสื่อ จัดกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กโดยมีสมุดบันทึก ความดี 3 to 1 ให้เด็กบันทึกกิจกรรมประจำวัน 10 ประการหรือห้าห้องชีวิต และมีการจัด กิจกรรมสร้างสรรค์สังคมและการเรียนรู้ศีลธรรมโดย ใช้สื่อนวัตกรรมใหม่ๆ ร่วมกันประสาน บ้าน วัด และโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เด็กเก่งและดี มีความสุข เพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้น ในโรงเรียนร่วมกันอย่างเป็น ระบบครบวงจร

2. คำถามในการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการ ฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานีควรมีรูปแบบอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อสังเคราะห์หารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี

4. ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 - 4 ในปี 2555 จำนวน 118 โรงเรียน

และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 จังหวัดอุดรธานี จำนวน 12 โรงเรียน
รวมทั้งสิ้น 130 โรงเรียน และรวมประชากรทั้งสิ้น 6,120 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 - 4 และ
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 ที่รับผิดชอบ เขตละ 1 คน
รวม 5 คน

2.2. ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 - 4 และ
ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่รับผิดชอบ เขตละ 1 คน
รวม 5 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้งเขต 1 - 4 จำนวน 118 คน และผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 20 อุดรธานี จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 130 คน

3.2 ครูโรงเรียนประถมศึกษาทั้งเขต 1 - 4 จำนวน 118 คนและครูโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขต 20 จำนวน 12 คนที่รับผิดชอบ รวมทั้งสิ้น 130 คน

3.3 นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาทั้งเขต 1 - 4 จำนวน 60 คน และนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 75 คน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เขต 1 - 4 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย
ตัวแปรกิจกรรมดังนี้

4.1.1 กระบวนการพัฒนานิสัยผู้เรียน

4.1.2 กิจกรรม 10 ประการและภารกิจ 5 ห่วงชีวิต สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดี
ในวิถีชีวิต สร้างสรรค์วัฒนธรรมที่งดงามตามวิถีไทย

4.1.3 กิจกรรมยกระดับความคิดและจิตใจหรือกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

4.1.4 การเรียนรู้สร้างสรรค์สื่อนวัตกรรมสีขาว สร้างสีสันแห่งการเรียนรู้
ศีลธรรม ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบ้าน วัด และโรงเรียน หรือบวร

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี
2. ได้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์
3. ผลการวิจัยครั้งนี้มีคุณูปการผ่านการประยุกต์ใช้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดย ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน แนวคิดโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุดรธานี เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยภาคสนามเชิงปริมาณและคุณภาพ (Quantitative, Quality Research) เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยคัดเลือกจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ยึดเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเกณฑ์ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 - 4 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี จำนวน 5 เขต

ขั้นที่ 2 ยึดขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ 5 โรงเรียน
โรงเรียนขนาดกลาง 5 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 5 โรงเรียน รวม 15 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 เลือกกลุ่มเป้าหมายจากโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตามขั้นตอนที่ 2 รวมกลุ่มเป้าหมายจำนวน 115 คน จำแนกได้ดังนี้

1. รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ
เขตละ 1 คน จำนวน 4 คน และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา
จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2. ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ
เขตละ 1 คน จำนวน 4 คน และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา
จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง

3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขต 1 – 4 จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้บริหาร
โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดเล็ก
จำนวน 3 คน และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 คนได้มาโดย
เลือกแบบเจาะจง

4. ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขต 1 – 4 จำนวน 12 คน ได้แก่ ครูโรงเรียนขนาดใหญ่
จำนวน 4 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 4 คน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 4 คน และ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 3 คน รวม 15 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง

5. นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา เขต 1 – 4 จำนวน 60 คน เขตละ 3 โรงเรียน
ได้แก่นักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 5 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 5 คนโรงเรียน
ขนาดเล็กจำนวน 5 คน และนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 โรงเรียนจำนวน 5 คน รวม 15
คน นักเรียนรวมทั้งสิ้น 75 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย

เขตฯ	ร.ร. ใหญ่ กลาง เล็ก	รองฯ	ศน.	ผอ.	ครู	นร.	รวม
อด.1	3	1	1	3	3	15	23
อด.2	3	1	1	3	3	15	23
อด.3	3	1	1	3	3	15	23
อด.4	3	1	1	3	3	15	23
สพม. 20	3	1	1	3	3	15	23
รวม	15	5	5	15	15	75	115

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา
ด้วยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก นำหลักสูตรฝึกอบรมไปพัฒนาตามกระบวนการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาในจังหวัดอุดรธานีดังนี้

3.1. ผู้วิจัยศึกษาภาคสนามสังเกตแบบเจาะลึก ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม กับครูที่รับผิดชอบ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากโครงการฯ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ปลายเปิดและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ตามหลักอุปมัยวิธี (Inductive Method)

3.2. โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 - 4 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 จังหวัดอุดรธานี รวมจำนวน 15 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 75 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำแนกได้ดังนี้

3.2.1 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ เขตละ 1 คน จำนวน 4 คน และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน เป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.2.2 ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ เขตละ 1 คน จำนวน 4 คน และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน เป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.2.3 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขต 1 – 4 จำนวน 12 คน และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 3 คน รวม 15 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

3.2.4 ครูโรงเรียนประถมศึกษา เขต 1 – 4 จำนวน 12 คน และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 3 คน รวม 15 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

3.2.5 นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน เขต 1 – 4 จำนวน 60 คน นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 15 คน รวม 75 คน เป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

ผลลัพธ์ : รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

3.3.1. ปัจจัยเบื้องต้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาได้รับความร่วมมือทุกฝ่ายและได้กระบวนการพัฒนาโดยใช้ 3 กิจกรรมคือ กิจวัตร 10 ประการ, กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม และกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรม

3.3.2. ได้พัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 4 ระดับ คือ โรงเรียนฟื้นฟูศีลธรรมโลก โรงเรียนแกนนำฟื้นฟูศีลธรรมโลก โรงเรียนคู่พัฒนาศีลธรรม และโรงเรียนศูนย์เครือข่ายฟื้นฟูศีลธรรมโลก

3.3.3. ได้สังเคราะห์รูปแบบคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์อย่างมีส่วนร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ครู ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการประชาพิจารณ์

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกจังหวัดอุดรธานี

ประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยการจัดประชุมประชาพิจารณ์ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

4.1. จัดกิจกรรมประชาพิจารณ์ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน เพื่อยืนยันรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุดรธานี

4.2. เสนอร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต่อผู้เข้าร่วมประชุมประชาพิจารณ์เพื่อพิจารณาถ้อยแถลงและข้อเสนอแนะ

ผลลัพธ์ : ได้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการวิจัยและรายงานผลงานวิจัย

นำผลการวิจัยที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 4 มาสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลลัพธ์ : ผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำเสนอผลการวิจัยดังกล่าวต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

7. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการและศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.41) ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนและครู เห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.45) และเห็นว่ามีปัญหาในการพัฒนา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.55) และ ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.44)

2. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมที่มุ่งเน้นคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ซึ่งสรุปรวมลงในคุณธรรมพื้นฐานของโครงการ 3 ประการคือ วินัย เคารพ และอดทน เชื่อมโยงเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน มี 4 องค์ประกอบคือ 1. ด้านปัจจัยเบื้องต้น คือบุคลากรทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือ 2. ด้านกระบวนการประกอบด้วย 1) กิจวัตรประจำวัน 10 ประการ 2) กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม 3. กิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมโดยใช้สื่อนวัตกรรมสมุดบันทึกความดี 3 to 1 3) การวัดผลประเมินผลสำเร็จของโครงการ และ 4) สรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

8. อภิปรายผล

การศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี อภิปรายผลจากการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจในการศึกษาจาก การทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งไม่ใช่งานตามภารกิจในชีวิตราชการ แต่เป็นงานที่ผู้วิจัยสนใจ ศึกษาการพัฒนาศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม ของเยาวชนในโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมใน การปฏิบัติงานตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก มีบทบาท ในการเป็นวิทยากรและเข้าร่วมทุก กิจกรรมตลอดจนการเป็นผู้ประเมินโรงเรียนต้นแบบโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก ทั้งนี้เนื่องจาก จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสูงจนส่งผลให้นักเรียนมีอิสระ มากเกินไป ในการดำเนินชีวิต ขาดหลักการยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิต เกิดปัญหามากมาย ขมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ได้จัดโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก โดยมุ่งเน้นที่จะสร้างผู้นำเยาวชนต้นแบบศีลธรรมสู่โรงเรียนทั่วประเทศที่สมัครใจเข้าร่วม โครงการ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและการกำหนดแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม ของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรม นำความรู้มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนัก สำคัญในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของ กระบวนการเรียนรู้และเชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และ สถาบันการศึกษา กลุ่มเป้าหมายแรกที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการคือ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประมาณ 15 ล้านคน ซึ่งถ้าทำได้ดีกับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ก็จะขยายผล ไปสู่สังคมในวงกว้างผ่านตัวนักเรียนนักศึกษาโดยเฉพาะการป้องกันและแก้ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาชู้สาว ปัญหาติดสื่อ เกม การพนัน เท่ยวกลางคืน จนขาดสติ ขาดความยั้งคิด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลวิจัยการเฝ้าระวังสถานการณ์เด็กไทยหรือ Child watch ของ ดร. อมรวิชัย นาคทรพร สถาบันรามจิตติ พบว่า สถานการณ์ของเด็กปัจจุบันน่าเป็นห่วง เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกำลังเผชิญปัญหาหลายด้านพร้อมกัน อาทิ สภาพครอบครัวอ่อนแอ เด็กเท่ยวกลางคืน ต้มสุรา สูบบุหรี่ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และอุบัติเหตุที่เกิดจาก

การดื่มสุรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่ต้องเฝ้าระวังมากเป็นพิเศษในกลุ่มเยาวชน ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์นอกสมรส การใช้ความรุนแรง ถูกทำร้าย และอุบัติเหตุมีสถิติสูงขึ้นอย่างน่าตกใจ และสถานการณ์การสอนในสถานศึกษา ไม่สามารถทำให้เด็กถึงแก่นธรรม จากข้อมูลการวิจัยของ เขตตรวจราชการที่ 4 ในภาคกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวน 4,000 รูป ในปี 2548 พบว่านักเรียนสนใจน้อย ส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การเรียนการสอนเน้นพิธีกรรม ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าถึงแก่นธรรมแท้จริง ครูพระ มีเทคนิคการสอนน้อย ไม่เข้าถึงจิตวิทยาการสอน จำเป็นต้องปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนความรู้และถวายเป็นความรู้แก่ครูพระเพื่อให้เด็กเข้าถึงเทคนิคและการฝึกปฏิบัติศีลธรรม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกเพื่อศึกษาว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาเป็นอย่างไร ผลการวิจัยทำให้ค้นพบว่าโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกเป็นโครงการที่สอดคล้องความต้องการแต่โรงเรียนไม่นำสู่การปฏิบัติตามขั้นตอน โรงเรียนขาดการวางแผนที่ดีในการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งล้วนแต่มีความหมายและสำคัญ ผู้บริหารไม่สนับสนุนอย่างจริงจัง ครูผู้รับหลักการสู่การปฏิบัติไม่ปฏิบัติอย่างจริงจัง ครูไม่พัฒนาอย่างจริงจัง มีภาระงานมากจนไม่มีเวลา ใฝ่ใจนักเรียนเต็มที่ ครูทำงานตามที่ได้รับมอบหมายไม่ได้ทำด้วยใจ ครูใช้สื่อนวัตกรรมที่มีอยู่ยังไม่คุ้มค่า เมื่อมีการประชุมนักเรียนไม่ทำตามกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย และไม่ทำเป็นทีม รอคการสั่งการมากกว่าทำด้วยใจ

นอกจากนี้โครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกยังได้รับความสนใจจากจังหวัดอื่นๆ ที่จะพัฒนาเด็กเยาวชนไทยให้เป็นเด็กเก่ง ดี และมีสุข เช่นกันแต่ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะจังหวัดอุดรธานี มีการดำเนินการ และมีรูปแบบอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาผลของโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกที่มีต่อนักเรียน ครอบครัว และชุมชนในจังหวัดราชบุรี พบว่า ก่อนเข้าโครงการและหลังเข้าโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกไปแล้ว 9 เดือน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ในกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลังเข้าโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก 9 เดือน นักเรียนมีความซื่อสัตย์ มีวินัย ความประหยัด ความสะอาด ความสุขภาพ ความมีน้ำใจ ความขยัน ความสามัคคี ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย อยู่อย่างเพียงพอ ใฝ่เรียนรู้

มุ่งในการทำงาน และมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเข้าโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกทุกด้านอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และการที่ครูได้มีโอกาสดูแลกิจกรรมของนักเรียนในโครงการ ฟื้นฟูศีลธรรมโลกทำให้ครูรู้สึกเห็นคุณค่าของความเป็นครูเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก และครู ภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนในโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การสังเคราะห์หารูปแบบในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยใช้วิธีการพหุกรรมในการศึกษา โรงเรียนสังกัดประถมศึกษาและโรงเรียนสังกัดมัธยมศึกษา 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก และใช้หลากหลายวิธีในการวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดหน่วย ในการวิเคราะห์ ได้แก่ รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่ ศึกษาในเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักเรียน โดยใช้เครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และจัดประชาพิจารณ์ (Public Hearing) ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เกี่ยวข้องกับ โครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกในจังหวัดอุดรธานีได้รับการวิพากษ์ กลั่นกรองใน การปรับแก้ไขรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการ ฟื้นฟูศีลธรรมโลก จังหวัดอุดรธานีและประเมินผลงานวิจัยนี้ได้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมีคุณค่า เพราะผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติเอง มองเห็นภาพตนเองได้ชัดเจน ปัจจัยตัวใดบ้าง ที่เป็นแก่นให้ต้องเติมเต็มคือ กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเน้นบริบทของสถานศึกษา บริบทครูและบริบทนักเรียน เติมเต็มในการพัฒนาตัวนักเรียนเอง สรุปโดยรวมรูปแบบ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก แนวคิดของ โครงการนี้คือจากสิ่งที่ยากสุด แก้ไขโดยวิธีง่ายที่สุด ใช้กิจกรรมฝึกในชีวิตประจำวันเน้น คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ โดยย่อเป็นคุณธรรม 3 ประการ คือ วินัย เคารพ และอดทน เปรียบเทียบ วินัย ประกอบด้วย ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สะอาด, เคารพ ประกอบด้วย สุภาพ มีน้ำใจ และอดทน ประกอบด้วย ขยัน สามัคคี

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก ประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยเบื้องต้น คือ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือในโครงการนั้นก็ จะบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ, ศึกษาในเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา, ผู้อำนวยการสถานศึกษา, ครู, นักเรียน, ผู้ปกครองและชุมชน
- 2) ด้านกระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย กิจกรรมประจำวัน 10 ประการ, กิจกรรม

สร้างสรรค์สังคม และกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมโดยใช้สื่อนวัตกรรมผ่านสมุดบันทึกความดี 3 to 1 ผลที่เกิดขึ้นนักเรียนได้เปลี่ยนนิสัยไปในทางที่ดีมากขึ้นจากผลการปฏิบัติตามกระบวนการอย่างมีระบบ

3) การวัดผลและประเมินผลสำเร็จของโครงการโดยการจัดประชาพิจารณ์ จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลได้ยืนยันร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

4) สรุปผลการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก ปี 2555 จากสมุดรายงานผลการดำเนินงานโครงการ จำนวน 15 โรงเรียน ผลโดยรวม ผู้อำนวยการโรงเรียน, ครู และนักเรียน ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามขั้นตอนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยการปลูกฝังการสอนคุณธรรมในสถานศึกษาจากมหาวิทยาลัยอิลลินอย สหรัฐอเมริกาใช้ตัวชี้วัด 11 ตัวให้สถานศึกษาประเมินตนเองในความสำเร็จของการเรียนการสอนคุณธรรมประกอบด้วย ตัวชี้วัดตัวที่ 1 ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดตัวที่ 2 จัดการเรียนการสอนคุณธรรมให้ครอบคลุมทั้งการคิด พฤติกรรมที่ลงมือกระทำ และเกิดเป็นความรู้สึก ตัวชี้วัดตัวที่ 3 ใช้วิธีส่งเสริมแบบบูรณาการให้เกิดความคิดในเชิงบวก ตัวชี้วัดตัวที่ 4 สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียนที่อบอุ่น ตัวชี้วัดตัวที่ 5 สร้างโอกาสการเรียนรู้เชิงคุณธรรมให้แก่นักเรียน ตัวชี้วัดตัวที่ 6 การสอนทุกวิชาให้สอนอย่างมีความหมาย สอดแทรกคุณธรรมและให้เกียรตินักเรียน ตัวชี้วัดตัวที่ 7 กระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรง จูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตัวชี้วัดตัวที่ 8 กระตุ้นครูทุกคนเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ ตัวชี้วัดตัวที่ 9 สร้างกิจกรรมนักเรียนในการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม ตัวชี้วัดตัวที่ 10 ขอความร่วมมือผู้ปกครองและชุมชน สนับสนุนการทำดีของลูก และตัวชี้วัดตัวที่ 11 การประเมินความสำเร็จของโรงเรียนให้ประเมินจากพฤติกรรมของเด็กนักเรียน

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ที่ใช้เป็นประเภท Semantic Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา เพื่อให้เห็นมโนทัศน์ โครงสร้างทางความคิด เป็นรูปแบบอธิบาย ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตามโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกที่เป็นการออกรูปแบบ ที่ชัดเจน มีกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงานวิเคราะห์และสรุปผลของโครงการ สอดคล้องกับการศึกษาของ เฉลียว บุรีภักดี ; และ สุวกิจ ศรีปัดถา. 2527 : 103 – 108) เกี่ยวกับการออกแบบโครงการการฝึกอบรมโดยทั่วไป มีขั้นตอน

การดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาหรือเป้าหมายในการพัฒนา กำหนดองค์ประกอบเชิงมนุษย์ เริ่มจากการวิเคราะห์วิธีการการออกแบบโครงการฝึกอบรมมีการกำหนดเป้าหมาย และการประเมินผล เป็นการประเมินผลตลอด

ส่วนการติดตามผลในอนาคตนั้นจะทำเมื่อโครงการอบรมเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้กลวิธีสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพียงวิธีการหนึ่งวิธีการใดนั้นยังมีประสิทธิภาพจำกัด จึงควรสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรม ที่บูรณาการกลวิธีต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีความสมบูรณ์ในแง่ความคิด พฤติกรรมหรืออารมณ์ ความรู้สึก อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสมบูรณ์.

9. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1. ผู้บริหาร และครูควรมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจังตามรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีของสังคม

1.2. ควรกำหนดโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกลงในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาควรปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยกำหนดเข้าไปในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อเน้นพัฒนาผู้เรียนและให้ครูได้ปฏิบัติ

1.3. ควรดำเนินงานอย่างเต็มรูปแบบตามขั้นตอนอย่างใส่ใจผู้เรียนโดยมีการติดตามผลการดำเนินงานชัดเจนจะส่งผลให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมใหม่ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสร้างพื้นฐานความดีสากล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2. ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาและเน้นการสร้างวินัยให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นแบบอย่างที่ดีเข้าสู่อาเซียน

2.3. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาให้มีเกณฑ์มาตรฐานและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- สมเดช สีแสง. การทดลองการสอนยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2545.
- ชมรมพุทธศาสตร์สากล. ระเบียบการโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก ประจำปีการศึกษา 2554. ปทุมธานี : ชมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์, 2554.
- ชมรมพุทธศาสตร์สากล. ระเบียบการโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก ประจำปีการศึกษา 2555. ปทุมธานี : ชมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์, 2555.
- อมรวิรัช นาคทรพรพ. การเฝ้าระวังสถานการณ์เด็กไทย (Child Watch). กรุงเทพฯ : สถาบันรามจิตติ, 2548.
- อารมณ สนานภู. การศึกษาผลของโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก ที่มีต่อนักเรียน ครอบครัว และชุมชนในจังหวัดราชบุรี. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2553.
- จรวัยพร ธรณินทร์. ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ปัญหาเยาวชนไทย : นำศีลธรรมกลับคืนสู่สถานศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2548.
- ธีระ รุญเจริญ. รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (เอกสารการสอน). 2550.